

GLAS MALOG PUKA

GLASILO SOCIJALNE DEMOKRACIJE U DALMACIJI.

Izlazi svakog petka. — Godišnja cijena za zemlju poštom Kr. 5, Van države Kr. 6 — Pojedini broj 6 para. — Rukopisi se ne vraćaju, a neplaćena pisma ne primaju se

Nakladnik, izdavalj i odgovorni urednik
F. Pasinovich. — Splitska Društvena Tiskara

Ovo je zadnji broj što ga primaju oni pretplatnici, koji nisu platili predbrojbu za godinu 1910. a tako isto i stari dužnici. Ove zadnje još ovaj put opominjemo, da ako kroz 8 dana ne isplate dug, osim što će im imena biti iznešena u listu, novac ćemo utjerati prisilnim sredstvom.

Kršćansko-socijalno blato.

Frankovci i stari madjaroni često su trubili, da je srpsko-hrvatska koalicija po Srbiji plaćena za svoj politički rad, bez da su ikad iznesli dokaze o takovom mićenju.

Pred par mjeseci jedna gnjusna figura imenom prof. Fridjung, plaćenik i služnik Erentala, opetovao istu klevetu u „Reichsposti“, u organu zloglasnog Luegera, da je koalicija veleizdajnička, naime da je u službi Srbije! Članovi koalicije, htijući se obraniti od tih naručenih infamija, optužiše Fridjunga i „Reichspostu“.

Tako se došlo do procesa, koji se odigrao ovih dana u Beču. Parnica je svršila sa grdnom faskom i blamažom po kršć.-socijalnog kmetnika, po Fridjunga!

Fridjung se opozvao na neke „dokumente“, koje je naručio za skupe novce kod kojeg individua *à la* Nastić, — no hude sreće! Istina je došla na vidjelo. Dokazalo se nepobitnim faktima, da su to prosti falsifikati. Klevete su bile smrvljene, varka raskrinkana, a krist-socijal, veliki austrijanac Fridjung — ocrnjen.

On se sada ispričava, da je optužio koaliciju o veleizdajstvu *in buona fede*, da je nehотиčno nasjeo švindlera i da je sve to učinio u svom austrijskom patriotizmu! I bečki porotnici — kao dobri austrijanci — riješiše tog nesretnjakovića, pošto je izjavio da priznaje, da su njegovi toliko opjevani „dokumenti“ podli falsifikati. . . .

Bečki sud može tog „velikog“ učenjaka, tog austrijskog patriotu, tog krist socijalnog lašca riješiti; no u našim očima on svejedno ostaje ono, što je: podla ništarija, plaćeni agent provokater iza čijih se ledja krila druga stvorenja sumljivog morala.

Čemu je Fridjung to pisao?

Općenito se znade, da je Erental naveo Fridjunga da piše proti srpsko-hrvatskoj koaliciji, e. da je pomoću lažnih optužbi plaćeništva, veleizdajstva, bomba itd. skrši, e da opravda nasilje, koje je Erental oružanom rukom počinio aneksijom Bosne i Hercegovine, a bez privole tamošnjeg pučanstva, jer ta je aneksija morala učiniti kraj tobožnjim srpskim urotama, koje su opstojale samo na ustima jednog lažnog de-

nuncijanta i špijuna: Nastića. Uz to se vidi da su ti Fridjungovi famozni falsifikati naručeni od Raucha i Franka i da su u Zagrebu skovani! Naime Frank, Rauch i njihovi služnici htjedohše inscenirati proces na ustuk koalicije, e da opravdaju apsolutizam u Banovini, e za uskrisiti Frank-Rauchovu vladavinu tiranije; no ti su individui doživjeli nešto sasama protivnoga, naime zasjalo je svjetlo u najskrovitije sisteme kojekakovih vlastodržaca, vidjelo se kojim se gnjusnim sredstvima služi fukara odozgo.

Glede koalicije donijeti ćemo mnijenje naših drugova oko „Radničke Borbe“:

„Između socijalne demokracije i hrvatsko-srpske koalicije postoji ne samo golemi jaz dviju oprečnih razrednih interesa, već smo se od nje udaljili i radi toga, što držimo, da ona svoje dužnosti kao najjača politička skupina u zemlji ne ispunjava onom energijom i bezobzirnošću, kako to mi smatramo, da bi bilo nužno, e da se današnji nesretni politički položaj dotjera do podpuna apsurdna i nemogućnosti, nakon čega bi neminovno moralo slijediti ozdravljenje političkih prilika u zemlji. To nas međjutim niti može niti smije smetati, da otvoreno kažemo, šta mi o toj parnici mislimo.“

*

. . . . Na bečkom procesu izjavio je prof. Masaryk, da mu je rekao špicel (špijun) Nastić, da je revolucionarni statut, koji je bio najglavniji dokumenat protiv „veleizdajnika“ — falsifikat.

Sada, kad bi vlastodršci imali i zere humanitarnosti, pravičnosti i rumenila sramote, morali bi, pošto su im karte otkrivene, širom otvoriti vrata zagrepskih tamnica i pustiti na slobodu tolike plemenite Srbe, krivi samo zato, jer su živi; — sada barem, kad je prodrlo svijetlo u tmicu intriga, sada, kada je raskrinkana jedna vlastodržačka kamarila, sada kada je pukla bruka pred kulturnom Evropom, kada štampa civilizovanih naroda govori o korupciji i gnjileži u . . . Danskoj,

Plodovi ovih infamnih i naručenih veleizdajničkih parnica biti će ti, da će se proširiti vlast sviju naroda, a ograničiti ona odgovornih i neodgovornih vlastodržaca, tih korumpiranih paša! Svakome narodu slobodu i autonomiju — to je budućnost.

Radnička skupština u Spljetu.

Dne 23. tek. cijelo organizovano radništvo bi pozvano na skupštinu, čiji je dnevni red bio veoma važan i zanimljiv. Odazvao se lijep broj drugova, no ne onakav, kakav je morao biti, jer se tom skup-

štinom dokazalo, da ima mnogo tih, koji se zanimaju za svoju egzistenciju i za svoje prilike toliko, koliko bezumna i lijena živina, zatim da ima i onih, kojih zanima samo ono gdje ga ne ulazi ozbiljnost i kultura, a zatim, te da ima nekih „vidjenijih“ drugova, koji su jednako indiferentni i duševno mrtvi kao i radnici prve kategorije.

Otvorio je skupštinu stari borac drug Pazinović, koji je u kratko, ali plastično i živahno ocrtao situaciju, te otvorio čitavu vatru baterije iz svojeg socijalističkog srca. Za njim je govorio naš inteligentni drug Matošić, koji je baš one večeri pokazao, do kojeg stepena prosvjete i zdravog razbora može doprijeti prosti radnik, kada se ozbiljno dade na čitanje: on je uz nešto dobre volje dopro dotle, da se ne bi sramio u pogledu socijalizma, da raspravlja sa kojim buržoazom, kome je ovo društvo omogućilo, da se akademski naobrazi.

Njegov se je govor u glavnom okrećao oko organizacija, te je osim drugog pokazao i to, da dobro poznaje prilike ambijenta i dušu naših radnika. Svoj je govor zaključio poletnim pozivom na prisutno radništvo, da živom agitacijom poradi oko oživljenja i ojačanja svojih radničkih organizacija, jer u zajedničkom radu sviju nas je spas proletarijata. Osobito preporučujemo onima, koji misle, da su učinili sve, kad plate svoju organizaciju; i ovi, osobito ovi nek rade, ozbiljno rade, jer njihovo plaćanje ne vrijedi ni po boba, ako ne postanu aktivni organizatori i agitatori u malo i, ako su prosvjetljeniji, na veliko. Svi mi moramo biti apoštoli svoje radničke stvari, ako želimo emancipaciju iz buržoaskog ropstva, — jer ako mi sami ne poradimo, ko će za nas učiniti: zar kapitalistička buržoazija, zar popovi, biskupi, kanonici, tko?!

Za tim su govorili više drugova, a osobito je zanimljivo govorio jedan tipograf, koji je popularno i lijepo obrazložio pojam organizacije i pohudio ponašanje nekih besvijesnih struka, koje su bile u Radničkom Savezu samo neko vrijeme, a sad „misle“, da organizaciju ne trebaju; no ludo računaju, pošto su zaboravljajući dužnosti organizacije zaboravili najprije sebe, — a gotovo organizacija njih! I sada sve ove struke čame u staroj nevolji i kritičnoj situaciji, jer rade par sati više na dan. Ti su radnici dostojni prezira i sažaljenja osviještenih, ti su se samo osramotili!

Budući, da su neki govornici bili odsutni, jer su ih socijalističke dužnosti drugamo pozvale — ostale točke dnevnog reda bijahu odgođene za drugi put.

A sada na rad, na djelo — svi!

Polagano se umire od gladi!

Tako računaju spahije i veleposjednici pa nam kroz državu visokim carinama poskupljuju živež.

Ne samo da je opće poznato, da se narodi pod takozvanom krunom svetoga Stjepana najslabije hrane, nego to i službena statistika dokazuje.

U Ugarskoj te Hrvatskoj i Slavoniji troši se na glavu pojedinog stanovnika 140 kilograma pšenice. U Engleskoj, gdje se — kako je opće poznato — vrlo mnogo mesa jede, troši se 180 kilograma pšenice po glavi pojedinog stanovnika. U Francuskoj troši se pače 300 kilograma, a u Belgiji 250 kilograma. Tek u jednoj državi troši se manje, a to zemlja vječnog gladovanja — Rusija!

U našim zemljama ne može narod da se tako hrani, kako bi bilo od nužde. Mnogi ljudi, djeca i odrasli, umiru od gladi — ne odjedared, ali polagano, kroz godine i godine radi preslabe i premalo hrane. Slabo hranjeno tijelo podliježe brže nastupa bolesti, pa kada čovjek umre, kažu liječnici, da je umro od sušice, od prehlade, od tifusa, a zapravo je umro od gladi.

Borbom do slobode.

Gospodske stranke zavaravaju narod, obećavajući zlatna brda i pečene golubiće. Ali obećanje nevoljnim tugovanje!

Popovi su osobito darežljivi sa obećanjima.

Oni nam obećavaju poslije smrti nebo i raj, ako ćemo u životu biti strpljivi i pokorni. A kad više nećemo da budemo slijepi i glupi, kada se podižemo, da na zemlji raj uvodimo, oni nam onda prijete paklom.

Mi socijalisti ne obećavamo nikome ništa. Glavna je briga naša, da otvorimo oči seljacima i radnicima, upirući prstom u nepravdu, od koje i sami patimo.

I mi trpimo od te nepravde, jer smo izrabljeni radnici, živimo od svog znoja i svog truda.

Zato mi i osvješćujemo svoju braću, svoje supatnike. Kazujemo im, da laže onaj, koji veli, da bog hoće nepravdu, međutim pokazujemo, da je ovdje raj za one, koji žive na račun radnika, da je ovdje pakao za oguljene, koji su prisiljeni, da za kuru suhog hljeba prodaju svoju slobodu, svoje zdravlje, svoj život, svoje sile, svoj znoj nezasićenom kapitalistu.

Kažemo patničkom čovječanstvu: probudi se; organizuj se! Otrsi se ropstva, razbi lance, koji te vežu i svijet je tvoj!

Ali mu ne obećavamo ništa!

Mi velimo: eno put; napred k cilju, slobodi i spasu!

Mi velimo: prava i slobodu moramo izvojsiti, jer nam ih nikoji pokloniti neće.

Zato i zovemo u svetu borbu za oslobodjenje sve patnike; a gorom i morem odjekiva: radnici svijeta, svega svijeta, ujedinite se!

Oslobodjenje radnika biti će djelo samih radnika! Radnici će biti kovači svoje sreće, svojeg raja, svoje budućnosti...

Naše su riječi doprle u svaki kraj zemlje. I evo idu bataljoni organizovanog proletarijata. u kojima bije ljudsko srce!

Oni se pouzdavaju samo u svoju borbu! Oni slušaju samo jednu lozinku: borbom k slobodi!

I borba će srušiti kulu nepravde, borbom ćemo prisiliti nametnike da se skinu s naših ledja. Ova borba se zove razredna borba! U toj borbi proletarijat može da izgubi samo svoje ropske lance, a da cijeli svijet dobije.

Agrarna internacionala.

Agrarci, bili oni česki, njemački, poljski ili rusinski — svi složni kao braća — protive se svom odlučnošću raspravi za trgovačke ugovore sa balkanskim državama.

Ovi bi ugovori bili prava blagodat za slavenske balkanske države, koje obiluju stokom i žitijama, pravo ekonomsko uskrsenje tih ekonomski slabih država, proti kojima Austrija vodi carinarski rat. Ovi bi trg. ugovori bili veoma korisni po austrijskom pučanstvu, — ne samo zato, jer bi žito i meso nešto pojeftinilo, — već i zato, jer bi se industriji dao jak impuls sa izvažanjem produkata austrijske industrije, a to znači, da bi besposleni radnici našli rada.

No agrarci se protive. I to ne samo magjarski i njemački agrarci, već u prvom redu česki, poljski, slovenski klerikalci itd.

To je eto rodoljublje tih afarista koji pjevaju himne slav. solidarnosti. Njima je jedini ideal: kšeft i profit. Briga njih, što su za vrijeme ratne buke u parlamentu šutili, a da nisu ni pisnuli u prilog jadne i potištene Srbije (a morali su socijalisti za nju dignuti glas!), već evo sada oni sile Austriju da zatvori granice jedinom bogatstvu Srbije i Bugarske: stoki i žitu.

To je slavenska „solidarnost“!

Oj, afaristi, ne bilo vas!

Vama je jedina svetinja što veći profit, *leitmotiv* vaše politike jeste metodičko podizanje pljačkalačkih carina, e da tako „vaše“ proizvode uzmognete prodavati po skupe novce, a što je najgornje svu tu lopovsko-izgladnjujuću politiku zaodijevate u nacionalno ruho, dok u istinu vi pljačkate i svoje narode i one van države — one na Balkanu. Klasni interesi — to je ono što vas tjera i ništa drugo.

Kooperativizam u Hrvatskoj.

Jedno važno oružje u rukama proletarijata jesu konsumne i produktivne kooperative: konsumne kooperative služe zato, da skrše špekulaciju i lihvu trgovaca i trgovčiča, jer premda znamo, da uzrok poskupljivanja životnih namirnica u glavnom leži u carinarskoj politici u korist veleposjeda i vlade, znamo ipak, da su trgovci, ti posrednici između proizvođača i trošca ništa

drugo do li štetni i bezdušni špekulanti, čak i lopovi. Dok produktivne zadruge daju jasni dokaz, da radništvo, kao proizvođačka klasa, kad postane zrelo, svijesno i sposobno samouprave, može da radi i bez gospodara, i bez zakupnika njihovog znoja, koji radnike samo izrabljavaju ne davajući im čitav plod njihovog rada, već samo dio u obliku plaće, a ostalo ide u poslodavački tobolac...

Bez kooperativa nije moguće ni pomisliti jedan snažni ekonomski pokret proletarijata, jer ovako kakav je danas, proletarijat je ekonomski ovisan o buržoaziji, do čim kooperativama se proletarijat ekonomski emancipira. Zadrugarski je pokret jak u Belgiji, u Engleskoj, u Švedskoj, u Njemačkoj, pa negdje i u Austriji. Naravno, da za ovaj pokret treba da proletarijat bude zreliji, razredno osviješteniji i prosvijetljeniji nego što može da bude proletarijat u početku svog borbenog socijalističkog pokreta.

Tako i naši drugovi Hrvatske i Slavonije stupaju u novo doba stranačkog života. Oni, budući zreliji od nas, pristupaju jednoj posve novoj organizaciji, koja će da radi ruku o ruku sa ostalim organizacijama; naime, oni napreduju za korak naprijed: iz primitivne strukovne organizacije prelaze na kooperativizam.

Poslije trijeznog i pozitivnog razmatranja stvari i poslije odluke pripreme odlučili su naši drugovi u Zagrebu, da osnuju *Konsumno-produktivnu kooperativu* (zadrugu) „**Naprijed!**“, te *Štedovnu-predumovnu udругu* „**Napred!**“

Centrala će tih kooperativa biti u Zagrebu, a podružnice će se ustrojiti svuda, — u svakoj varoši.

Prigodom upisivanja donijela je zagrepska drugarska „*Radnička Borba*“ apel na drugove i drugarice diljem čitave Hrvatske i Slavonije pozivajući ih na pristup u kooperativu. Među ostalim je stajalo i ovo:

Drugovi! Drugarice!

„Sa malenim žrtvama sve se ovo može postići, jer su ovo već drugdje drugovi naši i postigli (Belgija). Ne zanosimo se mišlju, da ćemo preko noći postići nešta vanredna, ne zanosimo se mišlju, da ćemo preko noći imati tisuće članova, a ne zanosimo se mišlju, da ćemo preko noći stvoriti velika poduzeća i trgovine, ali apeliramo na sve drugove, a poglavito drugarice, da se svojski late posla, da se gospodarski organizujemo u našoj konsumno-produktivnoj zadrugi“

„**Naprijed!**“

Vrijednim drugovima u Banovini šaljem naš žarki drugarski pozdrav, izjaveći im, da se mi divimo njihovom intenzivnom i neustrašivom radu, koji pokazuje, da je kod njih i zrelosti, i ozbiljnosti, i preuzetnih duhova. Napred, samo napred, vodi naš put!

Drugovi! Nabavljajte svi jedino socijalističke žigice. Napred!

Božićna pričica.

U noćnoj tišini spavaju župni dvori, a u njima tvrdje spava don Muktašević. U jedan ga mah probudi buka jednog mnoštva: ljudi odjeveni u krpama, bosonogi, žuta upala lica, koji provališe u sobu.

Pred mnoštvom govori neki traljavi čovjek. čudnim naglaskom i reče:

Velečasni! Otvorite vašu raskošnu i prostranu crkvu ovim kukavnim beskućnicima, e da se u njoj uzmognu zakloniti; dajte, skuhajte malo čorbe za ove gladnike i bolesnike; razdijelite vaše bijele pare među siromasima, slijedeći stope Krista koji je bio buntovnik proti nepravdi...

Don Muktašević skoči i poviče: — Nečuveno! U pomoć! Lopovi!

Mnoštvo se razidje. Čuje se koracanje bosih noga po tavanu. Ostaje nepoznati. Nadodje odmah policija.

— Kako se vi zovete? — pita oružnički oficir, vadeći iz žepa notes i lance.

— Isus Krist.

— Vaš otac?

— Josip.

— Rodjen?

— U Nazaretu.

— Zanat?

— Borac za pravdu.

— Pogodio! — usklikne don Muktašević pljeskajući rukama. — Pogodio ja: buntovnik je! U tamnicu s njime! Dobro ga ubiti, da se ne pojave više takovi smutljivci.

Oronzo Margine.

Boj proti izglednjivačima.

Hiljade i hiljade radnika stoje besposlene, izložene svim mogućim demoralizacijama; skupoća živeža je nesnosna, moralo bi se sklopiti valjanih trgovačkih ugovora sa balkanskim zemljama uslijed kojih bi se pružilo rada besposlenim, no agrarci ne daju. Stalo njima za sve, samo da cijene stoke ne postanu manje strašnim! A međutim balkanske države izjavljuju, da ne će primati proizvode austrijske industrije sve dotle, dok ne bude dozvoljen uvoz stoke u Austriju. Vlada nudi moćnim agrarcima 54 milijuna, e da dopuste, da se u parlamentu raspravlja o trgovinskim ugovorima. No uzalud.

Što hoće agrarci?

Oni samo jedno hoće: pa jenjala industrija, pa trpili radnici strašnu besposlicu, nek se ruši i upropasti parlament, to jedino mjesto gdje narodi Austrije mogu zaštićivati svoja prava, samo se ne smije doći do rasprave o trg. ugovorima. Agrarci svijuju boja — bili Česi, Nijemci, ili Poljaci — ne daju, da im se profiti otanje, dok je ova Austrija za njih pravi El Dorado, gdje su na račun naroda — postajali milijuneri. Ova perfidna stvarenja prešućuju prave razloge njihovih opstrukcija, oni svoju zlobnu rabotu kriju pod raznim firmama, osobito vole onu nacionalizma, ali u istinu radi se o njihovoj kesi. E da onemogućće rad parlamenta, podnijeli su 37 „prešnih“ predloga, bez ikakvog interesa, kojima je namijenjena zadaća, da ruše parlament, te da sirotinji otmu i zadnji zalogaj pred ustima.

Iz govora druga Seligera.

Ova opstrukcija — reče drug Seliger, glavni govornik proti prvom agrarnom opstrukcionističkom predlogu — ova opstrukcija ne vodi se iz nacionalnog razloga, već radi pohlepne čežnje agraraca za profitom, uslijed koje se ne ustru-

čavaju ni da tužna bijeda i u zadnju kućicu uljegnje. Opstruira se proti trgovinskim ugovorima, proti zakonu osiguranja radnika, a to pokazuje, da agrarci nemaju ni najmanjeg osjećaja ni nacionalne, ni humanitarne zajednice sa radnicima svojih naroda.

Organizovana radnička vojska na ulici.

Radništvo, videći konstituciju u pogibelji brodoloma, mobiliziralo je svoje radničke bataljone. Strukovne organizacije održale svuda skupštine za jeftiniji hljeb i za ustav.

U Beču su demonstracije bile upravo veličanstvene. Crveni bataljoni od 40.000 radnika došli su u ogromnim masama pred parlament. Mase sa galerija pljuvale su agrarce i dovikivale su im: hulje! lupeži! izrabljivači! Dajte nam kruha! Dolje agrarci! Kad je predsjednik dao isprazniti galerije, masa se oprla. Zapjevala se gromko i gordo pjesma rada, da se sve ozvanjalo prostorijama.

Socijaliste, e da skršte opstrukciju, odlučite da će dan i noć nastavljati sjednicama. Tako se razdijeliše u one, koji po danu spavaju, a noću idu u parlament — u borbu proti izglednjivačima. Jedna sjednica trajala bez prekida 86 sati!

Tako, te Krekovim predlogom uspjelo se, da se odstrani onu nisku opstrukciju latifundista, koja je parlament donijela skoro do raspusta i do vladavine § 14, a to znači, do apsolutizma.

Nema više opstrukcije! Pogibelj je za sada otklonjena, kritični je čas minuo, nastala nagla, neočekivana promjena na bolje...

Preporuka novom godinom.

Odlučite, da ćete novom godinom postati novi ljudi i da ćete se ozbiljno i odlučno dati na rad za vašu stvar.

Sjetite se, da je najvažnije i najmoćnije oružje naše borbe, — ono, koje representira artiljeriju, — naša štampa; stoga maknite se, vi koji drijemate u blatu mrtvila i mlohavosti, maknite se i počnite agitirati za radničku štampu, Ko će, ako vi sami to ne učinite?!

Zagrlite čuvstvom vašu milu organizacija ona vas brani i pomaže, ona je naša snaga, naša škola (jer nismo ni imali), ona je naš ponos. Radite za nju! Prosvjeđujte se i prosvjeđujte druge! Sve što žrtvujete, žrtvujete za vašu budućnost. Pojačajte dakle vašu snagu, vaš upliv — radom, agitacijom i prosvjetom.

Promislite, da je današnje ropstvo neizmerno, bijeda golema i nesnosna, a da oslobođenje ovisi samo o nas samih, od svijesti sloge i solidarnosti proletarijata cijelog svijeta, pa zbijmo naše redove gušće, osvješčujmo nesvjesne, učimo drugove razrednoj borbi. Budimo svjesni do samoprijegora, do patnje, radimo neumornošću, agitirajmo do ludila, — maknimo se jednom!

Budimo ljudi, budimo čitavi, novi, preporodjeni ljudi!

Iz pokrajine

Šibenik.

Pučki prijatelji Dr. Krstelj i Dr. Gazzari prikazaše ovih dana do 400 tražba proti siromašnijim klijentima njihovih kancelarija. Tako oni — dok plaćeni pjesnici à la Sirovica pjevaju: Mir ljudima dobre volje na zemlji! — na božić oplijeniše i — samoga boga.

Živili „usrećitelji“ maloga puka! Živili-i-i! „Dr.“ Krstelj — demisionira. Progovara se — a regbi da nije neistinito —, da „Dr.“ Krstelj (šibenski Hanibal) kani demisionirati. Valjda mu „Glas malog puka“ mrsi račune. Znali smo, da „glas puka, jeste glas boga“, ma da smo opet toliko jaki, vidimo stopro sada...

U „opoziciji“ bi se momentalno našlo kud i kamo boljega. A trajalo bi dotle, — dok se ne osvjesti proletarijat i ostvare njegova načela.

Dok se bude to zbililo, okušat ćemo, koliko može „Hanibalov“ mač, a koliko naše batine!...

Liguorijev moralista. Don Marko Vežić poznat je i vrbacima na gori zbog svojih pikantnih prljavština. Na putu ili u ispovjedačnici tom izvoru seksualnih pobuda — uhvati koju seljačku ženu, stane je opipavati za inače vrlo sekretne i haljinom očuvane predjele tijela. Jeli, ženi Marka Komadine, nekikan reče: „Sta misliš, boga ti, bili ti ja pristao bolje no muž!?“

Dok čekamo što će na ovo uvrijegjeni muž, dotle poručujemo mu, da mirne seljane i njihove žene ostavi na miru, jer bi mu se moglo dogoditi po onoj: „per un tantin de gusto, tre mesi in ospedale!“, samo u obratnome smislu.

Za staru i novu godinu. Evo nas pri svršetku stare godine, te k prelazu k novoj godini, — novom radu! Pri svršetku stare godine, svaki stvor, svaki narod i svaki pojedinac predaje račun svoga rada. To smo dužni i mi socijalisti Šibenika učiniti.

Naš skromni rad, prema postojećim prilikama, nije mogao bolje uspjeti, neg je uspio. U ovom gnjezdu klerikalne gamadi, u ovoj močvari u kojoj je naš dosta zaostali narod zaražen klerikalnim natražnim zaglupljivanjem, gdje je naš težak i radnik prepušten samom sebi, bez ikakve daljne naobrazbe, uspjelo nam je ipak, da posijemo zdravo sjeme socijalizma među našim zaostalim pukom. Sjeme bratstva, sloge i jednakosti! Uspjelo nam je proširiti zdravu radničku štampu, koja je svakom potlačenom radniku i težaku otvorila uspavane oči. Uspjelo nam je proširiti pravičnu i uzvišenu socijalističku literaturu velikih naučitelja socijalizma: Marksa, Engelsa, Lassalla, Bebel, Kautskog, Korača i drugih. Uspjelo nam je, možemo ponosom kliknuti, uspjelo nam je posijati zdravo sjeme socijalizma, usprkos svakoj klerikalnoj reakciji, koja se vodila po svim klerikalnim špiljama i libel-novinama. Rad je bio težak i naporan, ali neumornim boricima socijalizma nije to smetalo, oni malo po malo kročili su napred koliko su im god sile i okolnosti dopuštale.

Za željeti je, da se ovaj prošlogodišnji rad nastavi i u novoj godini, i to u što širem obsegu. Sjeme je posijano, ali nam treba poraditi, da nam isto donese ploda. Zato treba rada i to vještog i ustrajnog rada, treba požrtvovnosti o d s v a k o g pojedinca. Napred drugovi! širimo uzvišenu socijalističku nauku, jer bez njene pobjede nema nam spasa.

Jedan soldat socijalizma.

„Nasljednici“ Kristovi. Ovih dana nam sa svih strana mantijaši najavljuju uspomenu rođenja Onog koji je želio spasiti ljudski rod iz ropstva, s čijim imenom oni danas trguju kao vješti trgovci. Oni nam najavljuju, da nas je Isus odkupio od ropstva i sužanjstva, a mi i danas robujemo u sužanjstvu kapitala. Oni nam pripovjedaju, da nam je donio lač bratstva, mira, ljubavi i jednakosti, a mi vidimo, da se nekolicina tovi i guši svakim izobiljem, a veliko mnoštvo nema zapravo ni kruha da se najede. Mjesto ljubavi i mira imamo ratove. Gdje je tu bratstvo, gdje je tu jednakost?! Baš ovih dana neki naši mantijaši poslali su rubati jadnu sirotinju, koja im nije mogla donjeti redovinu radi biede u kojoj se nalazi. Tako su nasljednici Kristovi pred božićem poslali rubača, nadajući se štokod naći, a kad nije bilo ništa za odnijeti, odnijeli su im

ANTE RADIĆ

☐ SPLJET ☐

Najveća dalmatinska zlatarija

Trg voća (Gradska vrata na obali).

Ilustrovane cijenike šalje badava.

alat, bez kojeg nemože radnik i težak naći zarade. Pa da nisu to pravi pravcati nasljednici Kristovi?!

Dubrovnik

Nedjeljni počinak. Pomoćnici rukotvornih i ostalih trgovačkih dućana, sasvim su izrabljeni prekomjernim radom i kukavnom plaćom. Poslije šestog radnog dana, morao bi biti i jedan dan odmora. Svakom čovjeku je potrebno, da otpočinje, jer to znamo i po liječničkim izvještajima da se zabranjuje svaki naporan rad. Ako kakav čovjek oboli, liječnik mu zabranjuje rad i mora da otpočinje, da mi živčani sustav bar nešto popravi svoj vrlo opasni položaj kojeg je zadobio pretjeranim radom. Koliko materialni toliko moralni rad, ako je prekomjeran, može prouzrokovati na čovječiji organizam posljedica po njegovo zdravlje. U ovom kulturnom gradu biva sve obratno, tako da pomoćnici čame u zatvorenim i bezzačnim dućanima po volji njihovih gospara i nedjeljom, koji bi im dan imao biti slobodan za počinak, zabavu, naobrazbu i t. d., kako je to potrebno čovječjem tijelu. Naši trgovci trpaju u svoje džepove novac, koji dobivaju izrabljivanjem svojih pomoćnika, za njihov nezasićeni želudac grade palače, osnivaju banke i napokon se udružuju i gledaju kako da bolje ogule širomašnog radnika.

Dućani u nedjelju do 10 sati moraju biti otvoreni, a kroz to vrijeme bi bio dostatan sam gazda: ako je pako potreba da dodje pomoćnik, morao bi biti nadoknagjen izvan redovite kukavne plate. Kaže se, da dućani moraju biti otvoreni do stanovite ure, jer radnici, osobito seljaci, ne mogu u radni dan da ostavu svoj posao (!) Ovo je izlika nezasićenih gospara, jer i u drugim gradovima pokrajine ima radnika i seljaka, ali su dućani ipak zatvoreni kroz cijeli dan nedjelje, a tužaba se ne čuje sa nijedne strane. Ali . . . . Dubrovnik je u svemu grad iznimke!

Vrijeme je, da se i ovome doskoči, te ovim putem zahtjevamo od gospode trgovaca, a osobito od obrtne vlasti, da stvar razvidi i preuredi, jer naše je stanje nesnosljivo!

Ne uvaži li se ovaj pravedni naš zahtjev uzeti ćemo u obranu drugo sredstvo.

Radnici trg. pomoćnici.

Op. Ur. Ovaj dopis iznosimo po vašoj želji ali budite uvjereni, da je trud uzaludan. Poslodavci nijesu u nijednom slučaju bili duševni prema svojim pomoćnicima, ako nijesu bili prisiljeni sa radničkom organizacijom; dakle, i vi se možete nadati izbavljenju iz današnjeg ropstva, ali jedino sa organizacijom! Probudite se, dakle, iz mrtvila, osvjestite se, i tad ćete uništiti silu vaših izrabljivača, a vi ćete se moći nazvati slobodni ljudi, inače uzaludu su vaše nade!

Sa naše strane mi ćemo ovu biti pri ruci u svakoj prigodi.

Radnički pokret — Movimento operaio.

U prošli četvrtak držao se je konfidencijalni sastanak organiziranih radnika. Drug D. Matošić, sa bistrim pojmom tumačio je važnost organizacije i njezine plodove. Oštro je istakao zanemarenost drugova, koji su zaboravili svoje dužnosti i obećanje pogazili. Govorio je u istom smislu i drug Sotirović, prikazujući moć organiziranog radnika, preporučujući, da je dužnost svakoga pojedinoga, da uloži sve svoje sile, da nesvjesne izbavi iz pandža izrabljivača.

*

Giovedì scorso, fu tenuta l'adunanza confidenziale degli operai organizzati. Il comp. D. Matošić, con chiara interpretazione, spiegò l'importanza dell'organizzazione ed i suoi frutti. Energicamente biasimò la trascuranza di quei compagni i quali hanno dimenticato i loro doveri e le promesse date. Parlò pure sullo stesso argomento il comp. Sotirović, spiegando ai pre-

senti il potere dell'operaio organizzato, e l'amore che deve sopra di lui regnare. Dipinge l'operaio disorganizzato, per il quale raccomandanda che è dovere di ogni singolo organizzato, di unire tutte le proprie forze per salvare l'incoscienza dalle tanaglie degli sfruttatori.

Dalmatinskim željezničarima!

Godina koja je na izmaku davala nam iz početka dobre nade za naš razvoj, ali netom je nova organizacija dala prvi plod materijalnog poboljšanja postali smo grđno nemarni i nijesmo se više brinuli za nju, misleći možda, da nam ova ne će više trebovati, i uslijed tog glupog mišljenja nekoliko naših neprijatelja počeli smetati našem radu, te su napokon postigli svoj zaželjeni cilj. Našlo se slabića, koji su se dali zavarati i tako nas raspršile kao da smo ovce, a ne ljudi.

Evo nam na vratima nova godina, u koju ulažemo sve naše nade, da će nam biti sretnija. Apelujemo na sve dalmatinske željezničare, da se otresu osobnih mržnja i zanemarivanja. Okupljajmo se svi u jedno kolo, kao što smo se u početku naše organizacije, bili i počeli; neka nad nama lebdi jedna misao, jedan cilj, a to je sloboda naša, te poboljšanje materijalno i moralno. Svi vidimo, da nam se prikazuju teški dani, skupoća živežu sve to više raste. a mi bespravni nemoćni smo, da se borimo proti našim izrabljivačima. Ugladajmo se u naše vanjske drugove i njih slijedimo, a tada ćemo stopro biti na svome mjestu.

Sa nadom, da će nam nastupajuta godina 1910. donijeti dobrih plodova, kličemo: živjela organizacija željezničara.

Uprava.

Gradske vijesti.

Zabavu na silvestrovoj večeri preporučamo drugovima. Neka svaki drug oćuti čuvstvo veze, zajednice i familijarnosti medju nama u času, kad će buržoazija ludovati uz skupi šampanjac. Dodjimo svi! nadjimo se svi kao braća u ropstvu i patnji, da par sati sprovedemo u veselju, u propagandi, u drugarskom razgovoru. Program je upravo divan.

Novi put Bačvica. Ovih dana imala je početi gradnja novoga puta Bačvica, koji bi vodio direktno put mora, sa gornje strane pokraj crkve Poišana; za to su bili složni svi vlasnici zemalja, medju kojima i mjestno sjemenište, da popuste potrebno zemljište za prekrčiti put. Ali u zadnjem času sjemenište pogazi zadanu riječ i tako ne može se više ostvariti želja mnogih težaka, jer bi tim putem bili dobili osobito olakšanje za njihov rad i promet.

Da popovi uvijek smetaju unapredjenju grada, to smo znali, i da su kadri pogaziti „poštenu“ riječ, znali smo jošte bolje. Dakle komentara ne treba.

Novom godinom radnici će bojkotirati sve one brijačnice, kavane gostionice, birtije itd. koje ne će držati „Glas Malog Puka“ glas radnika.

Tako radnici i drugdje čine. Dakle u pamet ljudi. Ko ne treba radničko glasilo, osviješteni radnici ne trebaju njega. Tako je.

Naša počasna guardia. Četvrtak 23. tek. mj. imali smo skupštinu po § 2. Ne znamo kako doznala vlast i poslala nam — žandare. Kao u „neka“ vremena. Kad smo izašli iz društvenih prostorija našli smo cijeli perivoj okupiran žandarima s nataknutim bajonetima. A na ulazu u perivoj stajali dvojica da nam prave špalir.

Kažu nam, da Smodlaka obljeće oko nekih prvaka spljetske kamore, a osobito oko Trumbića (sada je firma ovako: Trumbić & Smodlaka op. slag.), te oko furtimaških pravaša, kojima neprestano kadi . . .

To su igre, ali ne demokratizam, gospodo „demokrati“!

Konopari neka ne putuju ovamo, jer je ovdje pokret.

=== Dobrovoljni doprinosi - Obblazioni volontarie === „GLAS MALOG PUKA“

Od ovog odbora u prilog lista. — Dal comitatato org. pro Giornale. —

Sakupljeno medju drugovima: N. N. K 2; Petkosek Johan K 1; Kuzmić Vicko, Kesić Rudolf i Josip Kermalj po 20 para; Peračić Duje 30 para; Culić Stjepan 50 para; Perić Josip 20 para; Sakupljeno u obitelji M. M. 70 para; Juraga e Pallaversich per una skomessa Cor. 1; N. N. para 10; Zavoreo Niko K 1:20; Culić Stjepan para 40; La giovane compagna Ersilia Gregoretti, raccolse al festino da ballo Cor. 3:32; Palaversich M. cent. 60.

Ukupno K 25:01

Zadnji iskaz K 118:69

Ukupno K 143:70

Napred radnici drugovi! Spomenite se, osobito na prvi godine, da je ovo vaš list, vaša bojna trublja, i da ste vi pozvani, da ga uzdržavate. Ovo je jedini radnički list. On je sa proletarijatom, a za proletarijat.

Na nas je red, da za nj agitujete. Sve što ćete učiniti, za vas ćete učiniti.

Ne zaboravite, dakle, da na prvi dan nove godine saberete što više dobrog doprinosa: zadajte svuda gdje god ima radnika, nek se sjete svoje dužnosti. Neka svi dadu; onda teret neće pasti na nekolicinu. Pravi socijaliste se na djelima opažaju, ne na riječima.

I naprijed!

Upozoruju se radnici ugljeno-kopači, da ne putuju u Kreku-Tuzlu (Bosna), jer se tamošnji radnici nalaze pred pokretom.

International Phono Kinematograph

„EDISON“

Petak, subotu i nedjelju - Venerdì, Sabato e Domenica
Program:

- I. Mletačka regata (iz naravi).
- II. Velike svečanosti u New Yorku.
- III. Nastaigija (velika drama).
- IV. Očeva osveta (drama).
- V. Moja kći mora se vjenčati sa mediumom komično
- VI. Kuharica se udara (komično).

Programma:

- I. La regata Veneziana (dall vero).
- II. Grandi feste a New-York.
- III. Nostalgia (grandioso dramma).
- IV. La vendetta dell padre (dramma).
- V. Mia figlia deve sposare un medim (comico).
- VI. Matrimonio della cuoca (comico).

Corano Frua

brijač — barbiere

Ulica Baščuna - Via del Bastione

Preporuča svoju moderno uredjenu i s dobrim silama snabdjevenu brijačnicu.

Raccomanda il suo moderno salone da barbiere.